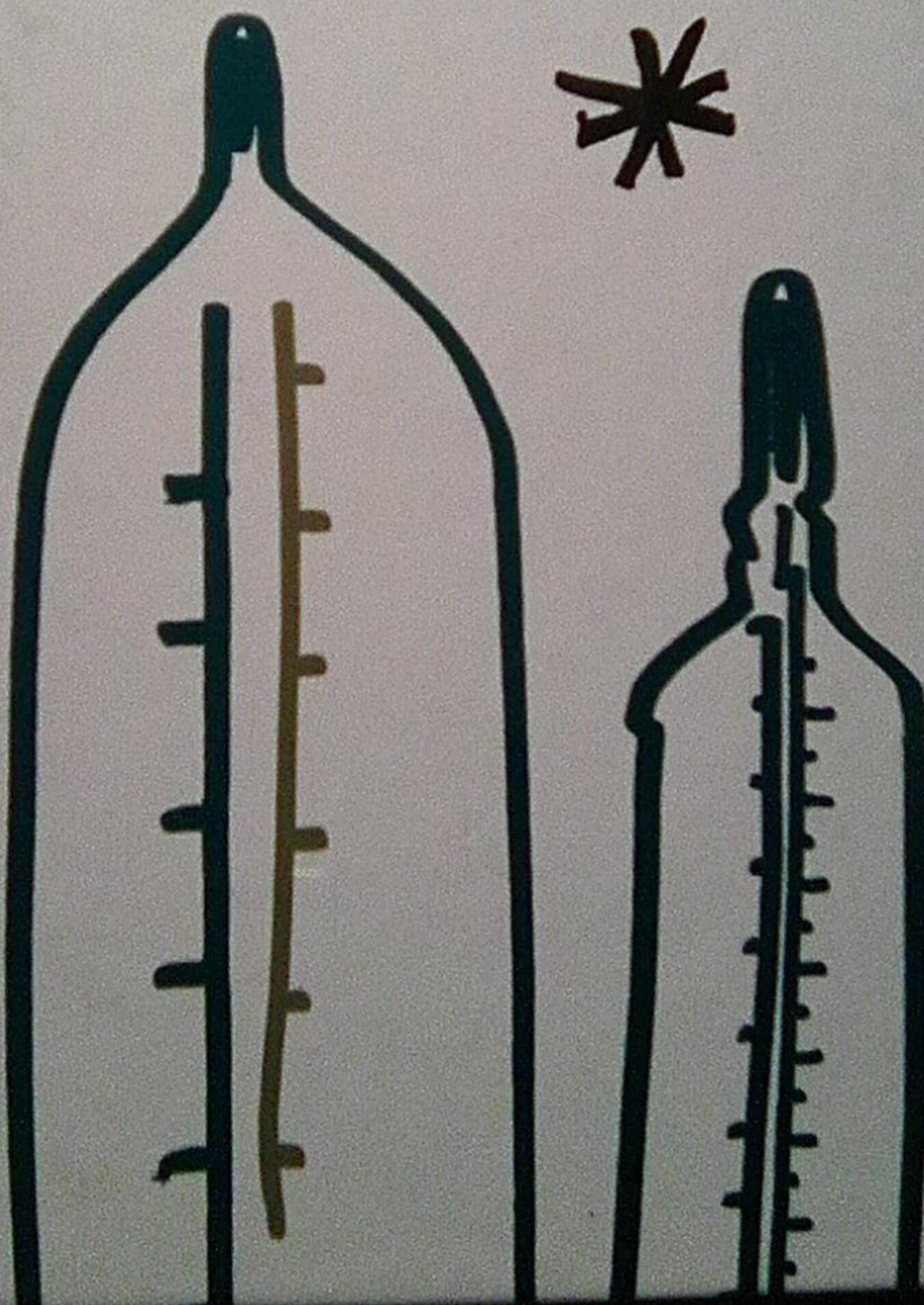

Kurt Vonnegut

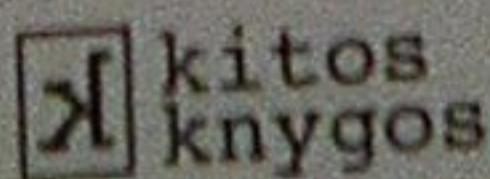
**SVEIKI ATVYKE
I BEŽDŽIONYNĄ**

Kurt Vonnegut

Sveiki atvykę Į beždžionyną

Iš anglų kalbos vertė Povilas Gasiulis

Harisonas Berdžeronas

2081 metai. Pagaliau visi lygūs. Lygūs ne vien prieš Dievą ir prieš įstatymą. Lygūs visapusiškai. Nė vienas negudresnis už kitus. Nė vienas negražesnis už kitus. Nė vienas nei stipresnis, nei greitesnis už kitus. Šią visuotinę lygybę užtikrino 211-ta, 212-ta ir 213-ta konstitucijos pataisos bei begalinis Jungtinių Valstijų Lygybés biuro agentų budrumas.

Vis dėlto ne viskas gyvenime éjosi kaip sviestu patepta. Pavyzdžiui, balandži žmones, kaip ir seniau, siutindavo nepavasariskas oras. Ir kaip tik tą šaltą ir drėgną mėnesį Lygybés biuro agentai areštavo Džordžo ir Heizelės Berdžeronų keturiolikmetį sūnų Harisoną.

Skaudu, ką ir kalbéti, tačiau ilgai mąstyti Džordžas su Heizele negaléjo. Heizelė buvo gražiai vidutinio intelekto, o tai reiskia, jog apie bet ką mąstydavo tik trumpais šuorais. O Džordžas, kadangi jo intelektas viršijo normą, ausyje nešlojosi radiuką protui išlyginti. Įstatymas reikalavo jo niekad iš ausies neišsiimti. Radiukas buvo nustatytas valstybinio siųstuvo banga. Maždaug kas dvidešimt sekundžių siųstuvas paleisdavo kokį aštrų garsą, kad tokie žmonės kaip Džordžas nepasinaudotų proto pranašumu ir nepažeistų lygybęs.

Džordžas su Heizelė žiuréjo televizorių. Heizelės skruostai buvo drėgni nuo ašarų, bet šiuo tarpu ji buvo pamiršusi, ko verkė.

Televizoriaus ekrane šoko balerinos.

Džordžo galvoje sukaukė sirena. Jo mintys išsilakstė it plėšikai, išgąsdinti suveikusios signalizacijos.

- Tikrai gražiai pašoko, - taré Heizelé.
- A? - atsiliepè Džordžas.
- Gražiai šoko, sakau, - pakartojo Heizelé.
- Mhm, - numyké Džordžas.

Jis pabandè mąstyti apie balerinas. Iš tikrųjų šoko jos ne taip jau labai gražiai – ne gražiau nei būtų sušokusios bet kurios kitos. Buvo apsikarsčiusios grandinémis ir maišeliais su šratais, veidai uždengti kaukémis, kad niekas nepasijustų menkesnis, išvydës laisvą, grakštų judesj ar dailų veidą. Miglotoje sąmonėje Džordžui sukirbo mintis, kad šokęjų suvienodinti gal nereikėtų. Tačiau išrutulioti nespéjo, nes eilinis ausinio radijuko trenksmas visas mintis išblaškė.

Džordžo veidas persikreipé. Tuo pat metu iš skausmo susirauké ir dvi iš aštuonių balerinų.

Heizelé pastebéjo jo grimasą. Kadangi pačiai proto lyginimo radijuko nereikéjo, turėdavo Džordžą klausinéti, kokį garsą jis išgirdęs.

- Lyg kūjeliu į pieno butelį, - atsaké Džordžas.
- Man, rodos, būtų įdomu klausytis visokių garsų, - su pavydo gaidele taré Heizelé. - Ko jie neprigalvoja!
- Mh, - numyké Džordžas.
- Tiktai aš, jei būčiau Lygybès biuro direktorè, žinai, ką padaryčiau? - taré Heizelé. Tiesą sakant, ji buvo smarkiai panaši į Lygybès biuro direktorę, pavarde Diana Mün Glampers. - Jei aš būčiau Diana Mün Glampers, - tēsė Heizelé, - sekmadieniais transliuočiau varpus, tik varpus. Būtų kaip ir duoklė religijai.

– Jei skambėtų tik varpai, – pasakė Džordžas, – aš galėčiau mastyti.

– Na... tegu tada skambėtų labai garsiai, – pasakė Heizelė. – Man regis, aš būčiau gera Lygybės biuro direktorė.

– Kaip ir visi, – pasakė Džordžas.

– Kas geriau už mane žino, kas yra normalu? – tarė Heizelė.

– Gerai sakai, – sutiko Džordžas.

Jam galvoje kniostelėjo mintelė apie kalėjime sėdintį nenormalų sūnų, apie Harisoną, tačiau dvidešimt vienos patrankos salvė ją pribaigė.

– Oho, tai bent skėlė, ar ne? – šūktelėjo Heizelė.

Skėlė taip, kad Džordžas išbalo ir sudrebėjo, o iš paraudusių akių ištryško ašaros. Dvi iš aštuonių balerinų, susiėmusios už galvos, susmuko ant studijos grindų.

– Žiūriu, tu visai iš veido išėjės, – tarė Heizelė. – Gal eik, vyreli, prigulk ant sofos, pasidėsi lyginamajį maišelį ant pagalvės. – Kalbėjo apie brezentinį maišelį su keturiasdešimt septyniais svarais šratų, prirakintą Džordžui ant kaklo. – Eik, pasidék maišelį. Didelio daikto, kad minutę pabūsi man nelygus.

Džordžas rankomis kilstelėjo maišelį.

– Netrukdo, – pasakė jis. – Aš jo né nebepastebiu. Jis man kaip kūno dalis.

– Pastaruoju metu atrodai baisiai nusistekenės, – tarė Heizelė. – Jeigu kaip nors pravirbinus skylutę ir išémus truputį šitų švininių šratų. Tik trupučiuką.

– Dveji metai kalėjimo ir po du tūkstančius dolerių baudos už kiek-vieną šratą, – atsakė Džordžas. – Nepasakyčiau, kad apsimoka.

– Jeigu truputį kaip nors išsiimtum grįžęs iš darbo, – tarė Heizelė. – Na... čiagi tau nėra su kuo konkuruoti. Nieko juk neveiki.

– Jeigu aš pradėsiu sukčiauti, – tarė Džordžas, – tai sukčiauti pradės ir kiti, ir netruks grįžti tie tamsybės amžiai, kai visi stengdavosi vieni kitus pranokti. Negi tau patiktų?

– Jokiu būdu, – atsakė Heizelė.

– Na matai, – pasakė Džordžas. – Kas ištiktu visuomenę, kada žmonės imtūsi apeidinėti įstatymus?

Jei Heizelė būtų nesugebėjusi atsakyti į klausimą, Džordžas už ją nebūtų atsakęs. Jo galvoje kaukė sirena.

– Manyčiau, kad žlugtų, – atsakė Heizelė.

– Kas žlugtų? – bespalviu balsu paklausė Džordžas.

– Visuomenė, – neryžtingai ištarė Heizelė. – Argi ne to klausei?

– Kas ten žino, – pasakė Džordžas.

Staiga televizijos programą pertraukė žinių laida. Iš pradžių nebuvo aišku, kas pranešama, nes diktorius, kaip ir visi diktoriai, stipriai mikčiojo. Gal pusę minutės jis, smarkiai susijaudinės, bandė ištarti: „Ponios ir ponai!“

Galiausiai pasidavė ir įteikė žinių suvestinę vienai balerinai.

– Nieko tokio, – tarė Heizelė, turėdama omenyje diktorių. – Jis stengesi. Tai jau didelis daiktas. Kas jam Dievo skirta – tas, bet jis stengesi iš paskutiniųjų. Už tokias pastangas jam reikėtų padidinti atlyginimą.

– Ponios ir ponai, – pradėjo skaityti suvestinę balerina.

Tikriausiai buvo itin graži, kadangi dėvėjo klaikiausią kaukę. Nenusku buvo numanyti, kad iš visų šokėjų tvirčiausia ir grakščiausia, nes jos lyginamieji maišai buvo tokie, kokius nešioja keturių šimtų svarų svorio vyrai.

Ji susyk turėjo atsiprašyti už moteriai nepriderantį balsą. Jos balsas skambėjo it šilta, šviesi, laikui nepavaldi melodija.

– Atsiprašau... – tarė ji ir pradėjo iš naujo, nutaisiusi visiškai nekonkurencingą balsą. – Ką tik iš kalėjimo pabėgo, – šaižiai suspigo ji, – keturiolikmetis Harisonas Berdžeronas, įtariamas rengėsis nuversti valdžią. Jis labai protinges ir atletiškas, nepaveikus lyginimui, todėl laikytinas nepaprastai pavojingu.

Staiga ekrane pasirodė policijos daryta Harisono Berdžerono nuotrauka – pirma aukštyn kojom, paskui šonu, vėl aukštyn kojom ir pagaliau tiesiai. Harisonas buvo nufotografuotas visu ūgiu prie pėdomis ir coliais sužymėto matuoklio. Buvo lygiai septynių pėdų.

Kitkuo – ne žmogus, o pabaisos kaukė ir metalas. Niekas nebuvo apkaustytas sunkesniais lyginimo aptaisais. Jis praaugdavo visas varžas greičiau nei Lygybės biuro darbuotojai prigalvodavo naujų. Vietoj ausinio radijuko protui išlyginti dėvėjo dideliausias ausines bei akinius storais rifliuotais stiklais. Akiniai buvo tam, kad matytų kaip per dūmus ir kentėtų skeliantį galvos skausmą.

Buvo visas apkrautas metalo laužu. Paprastai stiprius žmones lyginimo aptaisais apkarstydavo daugmaž simetriškai ir kariškai tvarkingai, tačiau Harisonas atrodė tikra metalo laužo krūva. Gyvenimo keliu jis vilko trijų šimtų svarų naštą.

Gražiam veidui užmaskuoti Lygybės biuro darbuotojai vertė ant nosies nuolat mūvėti raudoną guminį kamuoliuką, skustis antakius, o ant lygių baltų dantų dėvėti kreivas juodas užmovas.

– Jei sutiksite ši jaunuolį, – skaitė balerina, – neméginkite, kartoj, neméginkite leistis su juo į ginčus.

Sužviegė laužiamų durų vyriai,

Televizoriuje pasigirdo pasibaisėjimo klyksmai ir šūksniai. Harisono Berdžerono nuotrauka ekrane ēmė krūpčioti, tarsi šokdama į žemės drebėjimo taktą.

Džordžas Berdžeronas atspėjo, kas tai per žemės drebėjimas, negalėjo neatspėti, nes jo paties namas buvo daug kartų šokęs pagal tą perkūnišką taktą.

– Dievulėliau... – tarė Džordžas, – tai tikriausiai Harisonas!

Ausyse pasigirdės autokatastrofos trenksmas šią išvadą akimirksniu išmušė jam iš galvos.

Kai Džordžas šaip taip praplešė akis, Harisono nuotrauka buvo dingusi. Ekraną užpildė gyvas gyviausias Harisonas.

It milžiniškas klounas, žlegėdamas metalu, Harisonas stovėjo studijos vidury. Rankoje tebelaike išrautų studijos durų rankeną. Balerinos, technikai, muzikantai ir diktoriai, parkritę ant kelių, susigūžę laukė mirties.

– Aš imperatorius! – suriko Harisonas. – Girdite! Aš imperatorius! Visi nedelsdami privalot daryti, ką įsakysiu!

Jis treptelėjo, ir studija sudrebėjo.

– Net ir toks, kokį mane matot, – suriaumojo jis, – suluošintas, supančiotas, iškankintas, – aš galingesnis už bet kurį kada nors gyvenusį valdovą! Dabar pamatysit, kaip aš atvirsiu į tokį, koks esu!

Harisonas it vyniojamaji popierių musiplėšė lyginamuosius diržus – diržus, atlaikančius penkių tūkstančių svarų svorį.

Harisono lyginamasis metalo laužas driokstelėjo ant grindų.

Harisonas užkišo nykštius už sklaščio, kuriuo prie galvos buvo pripraktintos ausinės ir akiniai. Sklaistis trekstelejo it salieras. Harisonas téškė ausines ir akinius į sieną. Nusivedė į šalį guminę nosį, ir visi išvydo vyrą, kuriam būtų nusilenkęs pats griausmo dievas Toras.

– O dabar aš išsirinksiu imperatorienę! – tarė, iš aukšto žvelgdamas į susigūžusius žmones. – Pirmajai, išdrjsusiai atsistoti, teks vyras ir sostas!

Po akimirkos kitos, virpēdama it nendrė, pakilo viena balerina.

Harisonas ištraukė jai iš ausies proto lyginimo įtaisą, žavétinai atsargiai nuplēšė kūno lyginamuosius aptaisus. Galiausiai nuémé nuo veido kaukę.

Mergina buvo stulbinamai graži.

– Dabar, – tarė Harisonas, paėmęs ją už rankos, – parodykim žmonėms, ką reiškia žodis „šokis“. Muzika! – paliepė jis.

Muzikantai užsiropštė ant kėdžių. Harisonas nuplēšė ir jų lyginamuosius aptaisus.

– Grokit kaip galėdami geriau, – įsakė jiems, – ir aš jus padarysiu baronais, hercogais ir grafais.

Suskambo melodija, iš pradžių normali – pigi, kvaila, iškraipyta. Bet Harisonas čiupo du muzikantus ir, mojuodamas jais nelyginant dirigento lazdelėmis, sudainavo melodiją taip, kaip norėjo, kad būtų grojama. Tada nudrėbė muzikantus ant kėdžių.

Melodija vėl suskambo, dabar jau kur kas gražesnė.

Kurį laiką Harisonas ir jo imperatorienė tik klausėsi muzikos – tartum pagal melodiją sinchronizuodami savo širdžių dūžius.

Abudu perkélé kūnų svorius ant kojų pirštų.

Harisonas didelėmis letenomis suėmė ją už liaunučio liemens, ir ji pajuto, kokia besvorė netrukus taps.

Ir tuomet, it džiugesio ir gracijos pliūpsnis, jiedu spriegė į orą.

Paminti tapo ne tik šalies įstatymai, bet ir traukos bei judėjimo dėsniai.

Jiedu sukoši, su skriejo.

Jiedu šuoliavo t

Iki studijos lub šuoliu jiedu pakild

Tapo aiškus jų

Ir jie jas palietė

O tada, meile i palubyje ir ilgai il

Kaip tik tą mi libro šratiniu šau

Glampers. Ji dusy krito ant grindų

Diana Mün Gl tus, davė dešimi

Kaip tik tada l

Heizelė pasist jis buvo išėjęs į v

Džordžas grį signalo, stabtelej

– Tu verkei? –

– Aha, – atsal

– Dėl ko? – p

– Nebeatsim liūdna.

– O ką? – pak

– Kad man vi

Jiedu sukosi, sukinėjosi, sukaliojosi, strykčiojo, šokinėjo, laigė, skriejo.

Jiedu šuoliavo tartum elniai ménulyje.

Iki studijos lubų buvo trisdešimt pėdų, tačiau sulig kiekvienu šuoliu jiedu pakildavo vis arčiau lubų.

Tapo aiškus jų tikslas – paliesti lubas.

Ir jie jas palietė.

O tada, meile ir vien valia įveikę trauką, jiedu pakibo pačiame palubyje ir ilgai ilgai bučiavosi.

Kaip tik tą minutę studioje pasirodė dvivamzdžiu dešimto kalibro šratiniu šautuvu nešina Lygybės biuro direktorė Diana Mūn Glampers. Ji dusyk iššovė, ir imperatorius su imperatoriene negyvi krito ant grindų.

Diana Mūn Glampers vėl užtaisė šautuvą. Nusitaikiusi į muzikantus, davė dešimt sekundžių lyginamiesiems aptaisams prisisegti.

Kaip tik tada Berdžeronų televizorius pokšt ir perdegė.

Heizelė pasisuko, ketindama dėl to pasiskusti Džordžui. Tačiau jis buvo išėjęs į virtuvę alaus.

Džordžas grįžo, nešinas skardinėle alaus. Sukrėstas lyginamojo signalo, stabtelėjo. Paskui vėl atsisėdo į savo vietą.

– Tu verkei? – paklausė Heizelę.

– Aha, – atsakė ji.

– Dėl ko? – paklausė jis.

– Nebeatsimenu, – atsakė ji. – Televizorius rodė kažką labai liūdna.

– O ką? – paklausė jis.

– Kad man viskas galvoj susimaišė, – atsakė Heizelė.

– Pamiršk, kas liūdina, – pasakė Džordžas.

– Aš ir pamirštu, – pasakė Heizelė.

– Šaunuolė, – pagyrė Džordžas.

Jo veidas persikreipė, Galvoje pokštéléjo kniedytuvas.

– Oho! Matyt, gerai skélė, – tarė Heizelė.

– Kaip čia pasakius, – atsiliepė Džordžas.

– Sakau: oho! – paaiškino Heizelė. – Matyt, gerai skélė.

1961